

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А. С. МАКАРЕНКА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ПРОВЕДЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ У
ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ
ОСВІТИ ПЕРШОГО РІВНЯ (БАКАЛАВРСЬКОГО) ВИЩОЇ ОСВІТИ
ЗА ОПІ СЕРЕДНЯ ОСВІТА
(ГЕОГРАФІЯ. БІОЛОГІЯ ТА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ)

Суми – 2023

УДК 378.147.091.33-027:[91+57+613.9](072)

Друкується згідно з рішенням вченої ради
Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка
(протокол № 7 від 30 січня 2023 р.)

Рецензенти:

Бабенко О.М. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри кафедри біології людини, хімії та методики навчання хімії Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка.

Генкал С.В. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри біології та методики навчання біології Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка.

М54 Методичні вказівки до проведення виробничої педагогічної практики у закладах загальної середньої освіти для здобувачів освіти першого рівня (бакалаврського) вищої освіти за ОПП Середня освіта (Географія. Біологія та здоров'я людини) / укладачі О.Г. Корнус, Л.П. Міронець, А.О. Корнус, О.С. Данильченко, О.М. Король. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2023. 36 с.

Методичні вказівки до проведення виробничої педагогічної практики у закладах загальної середньої освіти для здобувачів освіти першого рівня (бакалаврського) вищої освіти для здобувачів освіти за ОПП Середня освіта (Географія. Біологія та здоров'я людини) розраховані на студентів першого рівня (бакалаврського) вищої освіти. Містять основні завдання виробничої педагогічної практики, види діяльності та обов'язки студентів-практикантів, зміст і форми організації педпрактики, рекомендації для проведення позакласної роботи, форми, методи та критерії оцінювання студентів з виробничої педагогічної практики у закладах загальної середньої освіти, вимоги до звітної документації студента-практиканта.

Методичні вказівки укладені відповідно до «Положення про проведення практик у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка» (ухвалено рішенням вченої ради СумДПУ імені А.С. Макаренка № 6 від 26.12.2017 р.).

© Корнус О.Г., Міронець Л.П., Корнус А.О.,
Данильченко О.С., Король О.М., 2023

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Мета і завдання виробничої педагогічної практики у закладах загальної середньої освіти.....	4
Організація і зміст виробничої педагогічної практики у закладах загальної середньої освіти.....	6
Основні види діяльності студентів-практикантів.....	6
Зміст виробничої педагогічної практики у закладах загальної середньої освіти.....	7
Форми організації виробничої педагогічної практики у закладах загальної середньої освіти.....	9
Методичні рекомендації.....	11
Позакласна робота студента під час проходження виробничої педагогічної практики у закладах загальної середньої освіти.....	12
Критерії оцінювання студентів з виробничої педагогічної практики у закладах загальної середньої освіти.....	13
Вимоги до звітної документації студента-практиканта.....	18
Додатки.....	20

ВСТУП

Професійна підготовка майбутнього вчителя, формування його педагогічних здібностей здійснюється в процесі освітньої діяльності, важливою частиною якої є виробнича педагогічна практика у закладах загальної середньої освіти (далі – у ЗЗСО)), яка забезпечує інтеграцію знань та їх застосування. Педагогічна практика посідає особливе місце у системі підготовки майбутніх вчителів географії, біології та основ здоров'я. Діяльність студентів у період виробничої практики є аналогом професійної діяльності вчителя, вміщує в собі всі її види та функції.

Під час практики студенти повинні ознайомитись з основними функціями педагогічної діяльності вчителя географії, біології та основ здоров'я, спостерігати і аналізувати його діяльність на уроках та у позаурочний час. Студенти мають змогу реалізувати отримані під час освітнього процесу фахові та психолого-педагогічні знання і вміння. У них є можливість моделювати освітній процес, реалізовувати на практиці створені моделі та оцінювати їх ефективність.

Програма практики передбачає формування методологічної культури майбутніх вчителя географії, біології та основ здоров'я, яка втілюється у володінні системою методів навчання, технологією передачі знань та рівнем сформованості вмінь контрольно-оцінювальної діяльності.

Виробнича педагогічна практика у ЗЗСО має за кінцеву мету спрямувати студентів на творчий пошук та самовдосконалення на шляху до оволодіння високим рівнем професіоналізму.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ У ЗЗСО

Мета виробничої педагогічної практики у ЗЗСО на 4 курсі – через практичні дії опанувати теоретичним матеріалом з географії, біології та основ здоров'я, набути необхідних професійних навичок майбутнього вчителя, оволодіти основними функціями педагогічної діяльності педагога та сформувати його професійні вміння.

Виробнича практика покликана навчити студентів застосовувати отримані знання у закладі вищої освіти зі спеціальних дисциплін на практиці.

Основні завдання виробничої педагогічної практики у ЗЗСО:

1. Поглибити і закріпити теоретичні знання з шкільних курсів географії та біології і методик їх навчання.
2. Навчити студентів спостерігати і аналізувати освітній процес у закладі освіти з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дітей.
3. Навчити студентів планувати різні типи уроків з географії, біології та основ здоров'я.
4. Сформувати навички самостійної підготовки до проведення уроків та позакласних заходів з географії, біології та основ здоров'я.
5. Підготувати студентів до проведення різнотипних уроків із застосуванням ефективних методів і прийомів навчання.
6. Сформувати контрольню-оцінювальну діяльність вчителя-фахівця.
7. Вдосконалювати вміння планувати освітній процес.
8. Формувати вміння проводити аналіз та самоаналіз уроків географії, біології та основ здоров'я.
9. Розвивати інтерес до педагогічної професії, до вивчення студентами передових педагогічних технологій.

У процесі педагогічної практики у студентів повинні сформуватися **професійні вміння та навички:**

1. Навчати географії, біології та основ здоров'я з урахуванням останніх наукових досягнень.
2. Застосовувати новітні інформаційні технології у викладанні географії, біології та основ здоров'я у ЗЗСО.
3. Скласти календарно-тематичний та поурочний план.
4. Використовувати різноманітні методи та прийоми роботи зі здобувачами освіти на уроках географії, біології та основ здоров'я.
5. Навчитись аналізувати уроки вчителів та студентів-практикантів.
6. Вміло використовувати наочність на уроках географії, біології та основ здоров'я.
7. Робити навчальний матеріал доступним і цікавим для здобувачів освіти.
8. Скласти план позакласної роботи з географії, біології та основ здоров'я.

9. Формувати у здобувачів освіти моральні якості характеру, любов до рідного краю.

10. Удосконалювати рівень професійної підготовки.

ОРГАНІЗАЦІЯ І ЗМІСТ ВИРОБНИЧОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ У ЗЗСО

Згідно навчального плану виробнича педагогічна практика у ЗЗСО проходить на 4 курсі у 8 семестрі (тривалість практики – 8 тижнів). Під час практики студенти повинні відвідувати уроки, які проводяться вчителями та студентами-практикантами, проводити пробні та залікові уроки, виготовляти дидактичні матеріали та унаочнення, вести позакласну роботу з географії, біології та основ здоров'я. За результатами практики виставляється диференційований залік. По закінченню виробничої педагогічної практики у ЗЗСО в університеті проводиться підсумкова конференція, на якій студенти звітують про результати проходження практики, діляться своїми враженнями та висловлюють пропозиції щодо вдосконалення педагогічної практики.

ОСНОВНІ ВИДИ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ-ПРАКТИКАНТІВ

1. Ознайомлення зі закладом освіти, кабінетами географії та біології, основ здоров'я, обладнанням, технічними засобами та картографічними матеріалами.

2. Ознайомлення з документацією вчителя географії, біології та основ здоров'я: календарно-тематичними планами, поурочними планами, класними журналами тощо.

3. Спостереження за методикою проведення уроків географії, біології та основ здоров'я вчителями, знайомство з особливостями їх педагогічних технологій.

4. Складання індивідуального плану на період педагогічної практики.

5. Робота з необхідною методичною літературою.

6. Підготовка до проведення уроків географії, біології та основ здоров'я (отримання консультацій від методистів та вчителів, написання планів-конспектів, виготовлення унаочнень, дидактичних матеріалів).

7. Проведення пробних уроків географії, біології та основ здоров'я з наступним самоаналізом.
8. Розробка сценарію позакласного заходу з географії, біології та основ здоров'я.
9. Самостійне написання планів-конспектів до уроків географії, біології та основ здоров'я.
10. Проведення залікових уроків географії, біології та основ здоров'я.
11. Проведення позакласного заходу з географії, біології та основ здоров'я.
12. Відвідування уроків інших студентів-практикантів та участь у їх аналізі.
13. Оформлення та здача звітної документації.

ЗМІСТ ВИРОБНИЧОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ У ЗЗСО

Педагогічна практика складається з:

- 1) організаційної роботи;
- 2) навчальної роботи;
- 3) позакласної роботи;
- 4) профорієнтаційна робота.

До змісту організаційної роботи студента-практиканта належать:

- 1) ознайомлення зі специфікою діяльності ЗЗСО даного типу;
- 2) ознайомлення зі документацією, календарно-тематичним планом, планом роботи класного керівника.
- 3) вивчення класу, в якій студент буде проходити педагогічну практику.

До змісту навчальної роботи студента-практиканта належать:

- 1) вивчення матеріалів кабінету географії, плану відкритих уроків, методичні розробки;
- 2) складання індивідуального плану на період педагогічної практики;
- 3) складання тематичного плану уроків на основі планів вчителів;
- 4) планування окремих уроків;
- 5) проведення уроків із дотриманням психолого-педагогічних, методичних і гігієнічних вимог до уроку;
- 6) відвідування уроків вчителів та студентів-практикантів;
- 7) проведення предметного й комплексного аналізу відвіданих уроків;

8) здійснювати виховання здобувачів освіти на уроках географії, біології та основ здоров'я;

9) виготовлення наочних посібників, роздавального дидактичного матеріалу;

10) проведення додаткових занять із невстигаючими;

11) участь у роботі у підсумкових заходах із педагогічної практики;

12) скласти звіт про проходження виробничої педагогічної практики у ЗЗСО.

До змісту позакласної роботи студента-практиканта належать:

1) проведення консультацій з географії та біології;

2) вивчення системи роботи вчителя географії, біології та основ здоров'я, спрямованої на формування у здобувачів освіти стійкого інтересу до предмету;

3) спостереження та аналіз окремих видів позакласної роботи, що проводять вчителі;

4) планування, підготовка та проведення запланованої позакласної роботи;

5) відвідування й аналіз позакласних заходів, які проводять студенти;

6) допомога в обладнанні кабінетів географії та біології (виготовлення таблиць, схем, стендів, виготовлення дидактичних матеріалів тощо).

До форм позакласної роботи з географії та біології належать:

1. Змагання, конкурси та вікторини.

2. Походи та екскурсії.

3. Уявні мандрівки та подорожі.

4. Географічні ігри, естафети, квести.

5. Випуск газет та журналів.

До форм профорієнтаційної роботи студента-практиканта належать:

1) організація екскурсій здобувачів освіти на природничо-географічний факультет та до ННЦ «Ботанічний сад СумДПУ імені А.С.Макаренка»;

2) показ відеофільму та презентацій про Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка та природничо-географічний факультет;

3) поширення профорієнтаційного матеріалу здобувачам освіти (флаєри, календарики, рекламні буклети тощо);

4) проведення тематичних бесід профорієнтаційної тематики або організація зустрічі адміністрації факультету зі здобувачами освіти та їх батьками.

ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИРОБНИЧОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ У ЗЗСО

Організацію, контроль та методичне керівництво виробничою (педагогічною) практикою здійснюють керівник практики, методисти з фаху.

Керівництво практикою здійснює викладач від кафедри загальної та регіональної географії, на якого покладено такі обов'язки.

Обов'язки керівника практики:

☐ забезпечує організацію та проведення виробничої педагогічної практики;

☐ здійснює попередній розподіл студентів на практику;

☐ проводить інструктаж для студентів про порядок проходження практики;

☐ визначає бази виробничої практики, узгоджуючи із відділом практики університету;

☐ забезпечує розподіл методистів географії та біології;

☐ організовує та проводить настановну й підсумкову конференції з педагогічної практики;

☐ здійснює загальний та безпосередній контроль із виробничої педагогічної практики у ЗЗСО;

☐ приймає звітну документацію студентів;

☐ підбиває підсумки виробничої педагогічної практики у ЗЗСО та готує звіт у відділ практики університету;

☐ звітується про стан проходження студентами виробничої педагогічної практики у ЗЗСО на засіданнях кафедри та вченої ради факультету.

Методист з фаху виконує таку роботу:

☐ відповідає за практику закріпленої за ним групи студентів;

☐ бере участь у проведенні настановної та підсумкової конференцій;

☐ організовує взаємовідвідування студентами уроків один одного та їх аналіз;

- ☐ відвідує залікові уроки студентів та заліковий захід із предмета;
- ☐ аналізує документацію, подану студентами;
- ☐ готує студентів до виступів на підсумковій конференції.

Орієнтовний план проведення настановчої конференції:

1. Виступ керівника практики про зміст, цілі та завдання виробничої педагогічної практики студентів природничо-географічного факультету.
2. Виступи методистів фахових кафедр природничо-географічного факультету.
3. Розподіл студентів на педагогічну практику.

З метою контролю та на допомогу методистам один із студентів призначається старостою групи в конкретному освітньому закладі.

Староста групи студентів-практикантів зобов'язаний:

- ☐ у перший тиждень подати керівнику практики на кафедрі загальної та регіональної географії графік розклад дзвоників і уроків за схемою;
- ☐ прозвітувати в перші два дні про своєчасну явку студентів на бази практики;
- ☐ вести облік відвідування студентами-практикантами освітнього закладу;
- ☐ здійснювати постійний зв'язок із керівником практики та методистами в плані проведення відповідних консультацій.

Дні тижня	Студент, який проводить урок	Вчитель	група	урок	час проведення	номер каб.
понеділок						
вівторок						
середа						
четвер						
п'ятниця						
субота						

Обов'язки студента-практиканта:

- ☐ сумлінно й відповідально готуватися до проведення уроків та позакласних заходів з географії, біології та основ здоров'я;
- ☐ подати звітну документацію з практики на перевірку за два дні до її завершення;

☐ звітувати про результати проходження виробничої педагогічної практики у ЗЗСО на підсумковій конференції.

Студент-практикант має право:

☐ отримувати всі необхідні консультації від своїх методистів та викладачів;

☐ виносити пропозиції щодо вдосконалення організації та проведення практики.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Студенти проходять виробничу педагогічну практику на базах ЗЗСО м. Суми, а також у разі виробничої необхідності за умов погодження з адміністрацією ЗВО та дирекцією ЗЗСО – за межами міста та області. Термін практики визначається освітньо-професійною програмою підготовки бакалаврів. За кожним студентом закріплені методисти, в обов'язки яких входять надання методичної, фахової допомоги, контроль за станом педагогічної практики, питання виробничої дисципліни.

Для студентів, які планують проходити виробничу педагогічну практику на виїзді, необхідно для внесення у наказ про розподіл практикантів по ЗЗСО, завчасно подати керівнику практики лист-запрошення від директора освітнього закладу, у якому він буде проходити педагогічну практику.

Упродовж педагогічної практики практиканти **зобов'язані** провести не менше **8 уроків** з географії, **8 уроків** з біології та **1 урок** з основ здоров'я за чинними навчальними програмами, провести активну змістовну позакласну роботу з географії та біології, виконати обов'язки класного керівника. Кожен конспект уроку погоджується і затверджується вчителем-предметником, у разі відсутності розгорнутого плану-конспекту студент до проведення уроку не допускається. Робочий день триває від першого до останнього уроку за графіком роботи учнівського колективу, за яким закріплений студент.

Обов'язковим є проведення позакласного заходу, на якому присутні вчитель-предметник, методист з фаху, однокурсники. Кожен відвіданий методистом урок підлягає обов'язковому ґрунтовному науково-методичному аналізу. На останньому тижні педагогічної практики вчитель подає характеристику з місця її проходження, конспекти уроків та позакласних

заходів, затверджені та оцінені методистом з фаху та вчитель-предметниками. Про проходження виробничої педагогічної практики у ЗЗСО студент звітує у формі заліку керівнику практики під час затвердження оцінки за виробничу педагогічну практику.

Обов'язки студента у період педагогічної практики:

- студент працює в ЗЗСО кожного дня **не менше 6 годин**, своєчасно виконує всю роботу, передбачену програмою практики;
- у процесі практики студент веде щоденник практики (Додаток Е) встановленого зразка, у якому фіксуються результати спостережень за колективом класу, дає аналіз своєї освітньої роботи. У щоденник вносяться відгуки методистів та вчителів, загальний відгук керівника практики про проходження студентом виробничої педагогічної практики;
- студент дотримується правил внутрішнього розпорядку роботи освітнього закладу, в якій він проходить виробничу педагогічну практику, розпорядження адміністрації закладу та керівника практики; у випадку невиконання вимог він може бути усунений від виконання практики;
- стосунки між студентом і вчителів повинні будуватися на основі поваги, такту, взаєморозуміння;
- в обов'язки старости студентської групи під час проходження практики входить: облік відвідування студентів, координаційний зв'язок між студентами та методистами;
- студент, усунений від проходження практики або робота якого визнана незадовільною, вважається таким, що не виконав навчального плану;
- студент здійснює профорієнтаційну роботу з проведенням екскурсії до університету, факультету з обов'язковою відміткою про це в характеристиці;
- оцінка за практику виставляється за підсумком педагогічної діяльності студента у залікову книжку в розділ «Педагогічна практика».

ПОЗАКЛАСНА РОБОТА СТУДЕНТА ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ У ЗЗСО

Крім проведення уроків зі своїх предметів, студент-практикант проводить позакласну роботу. Під час проходження виробничої педагогічної практики у

ЗЗСО студент має змогу випробувати себе в ролі класного керівника, організовуючи здобувачів освіти свого класу до позакласної роботи з предмету.

Мета такої роботи полягає у виробленні інтересів здобувачів освіти до географії, біології та основ здоров'я як навчальних дисциплін, формуванні національної самосвідомості почуття людської гідності, відповідальності за долю і майбутнє України.

Під час педагогічної практики студент здійснює **профорієнтаційну роботу** з проведенням екскурсії до університету, музеїв факультету з обов'язковою відміткою про це в характеристиці.

Схема розробки позакласних заходів з географії та біології:

Титульний аркуш із зазначенням навчального закладу та підпорядкування, теми і форми заходу, відомостей про студента-практиканта, прізвища методистів.

Мета заходу.

Обладнання.

Час і місце проведення.

Зміст позакласного заходу.

Список використаної літератури.

Оцінка й відгук (стислий) вчителя-предметника про науково-методичний рівень проведення заходу.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ СТУДЕНТІВ З ВИРОБНИЧОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ У ЗЗСО

На останньому тижні практики проводиться підсумкова конференція, до якої готуються викладачі і студенти. Її мета – проаналізувати та узагальнити результати практики, визначити успіхи та наголосити на недоліках у її підготовці та проведенні. Присутність студентів-практикантів та методистів є обов'язковою. У ході проведення підсумкової конференції порушуються проблеми, пов'язані з рівнем готовності студентів курсу виконувати професійні обов'язки викладача географії, біології та основ здоров'я.

На підсумкову конференцію кожна академічна група готує стіннівку або пост у соціальних мережах кафедри (Facebook, Instagram) про проведену профорієнтаційну роботу в ЗЗСО.

Для оцінювання пріоритетними є досягнення в таких видах діяльності:

- навчальна робота;
- позакласна робота зі спеціальності.

При оцінюванні також враховується:

- сумлінне виконання студентом вимог програми педагогічної практики, обов'язків студента-практиканта;
- дотримання студентом правил внутрішнього розпорядку освітнього закладу;
- відсутність зауважень дисциплінарного характеру;
- вчасне подання звітної документації з виробничої педагогічної практики;
- участь у проведенні підсумкової конференції.

Критерії оцінювання студентів з виробничої педагогічної практики у ЗЗСО

№	Вид діяльності	Кількість балів
1	– вчасно прибули до виробничої бази практики; – сумлінно виконували обов'язки студентів-практикантів; – робочий день студентів-практикантів у освітньому закладі тривав у межах 6 годин; – проводили уроки на високому науково-методичному рівні - більшість уроків оцінені на «відмінно»; – апробували раціональні форми роботи на уроках географії, біології та основ здоров'я, застосовували ефективні методи і прийоми роботи на уроках; – у першій половині практики в присутності одного з методистів провели заліковий позакласний захід із географії і біології на високому організаційному та методичному рівні; – відвідали та обговорили виховні заходи інших студентів-практикантів; – займалися взаємовідвідуванням навчальних занять інших	90-100 А

	студентів-практикантів із наступним їхнім аналізом; – вивчили учнівський колектив; – ознайомилися з досвідом роботи вчителів географії і біології; – надали допомогу ЗЗСО в обладнанні кабінету географії, біології та основ здоров'я; – якісно підготували та вчасно подали на перевірку звітну документацію з педпрактики; – на високому методичному рівні провели профорієнтаційну роботу.	
2	– сумлінно виконували обов'язки студентів-практикантів; – одержали інструктаж на настановній конференції; – вчасно прибули до виробничої бази практики; – робочий день студента-практиканта в освітньому закладі тривав близько 6 годин; – проводили уроки на високому та достатньому науково-методичному рівні; – більшість уроків оцінені вчителями та методистами на «відмінно» і «добре»; – продемонстрували вміння працювати на уроках географії, біології та основ здоров'я; – намагалися використовувати раціональні форми роботи на уроках географії, біології та основ здоров'я; – застосовували різноманітні методи і прийоми роботи на уроках географії, біології та основ здоров'я; – у присутності одного з методистів провели залікові позакласні заходи із географії, біології та основ здоров'я; – відвідали та обговорили позакласні заходи інших студентів-практикантів; – займалися взаємовідвідуванням навчальних занять студентів-співкурсників із наступним їхнім аналізом; – вивчили учнівський колектив; – ознайомилися з досвідом роботи вчителів-предметників навчального закладу; – на належному методичному рівні провели профорієнтаційну роботу;	85-89 В

	– мали незначні зауваження щодо якісного оформлення та подання на перевірку звітної документації з педагогічної практики.	
3	– сумлінно виконували обов'язки студентів-практикантів; – одержали інструктаж на настановній конференції; – вчасно прибули до виробничої бази практики; – робочий день студента-практиканта в освітньому закладі тривав близько 6 годин; – проводили уроки на достатньому науково-методичному рівні; – більшість уроків оцінені вчителями та методистами на «добре»; – продемонстрували вміння працювати на уроках географії, біології та основ здоров'я; – у присутності одного з методистів провели залікові позакласні заходи із географії, біології та основ здоров'я; – відвідали та обговорили виховні заходи інших студентів-практикантів; – займалися взаємовідвідуванням навчальних занять студентів-співкурсників із наступним їхнім аналізом; – не провели на високому методичному рівні профорієнтаційну роботу; – мали зауваження щодо якісного оформлення та подання на перевірку звітної документації з виробничої практики.	75-84 С
4	– частково виконували обов'язки студентів-практикантів; – проводили уроки на достатньому або низькому науково-методичному рівні; – більшість уроків оцінені вчителями та методистами на «добре» та «задовільно»; – продемонстрували недостатні вміння працювати на уроках географії, біології та основ здоров'я; – використовувалися лише окремі методи та прийоми навчання на уроках географії, біології та основ здоров'я; – провели залікові позакласні заходи із географії і біології на низькому організаційному рівні; – проігнорували взаємовідвідування;	65-74 Д

	– не продемонстрували належного рівня сформованості професійно-педагогічних умінь; – мають суттєві зауваження щодо якісного оформлення та поданні на перевірку звітної документації з виробничої педагогічної практики у ЗЗСО.	
5	– недобросовісно виконували обов'язки студентів-практикантів; – присутність у навчальному закладі була епізодичною (у дні проведення уроків); – проводили уроки на низькому науково-методичному рівні; – більшість уроків оцінені вчителями та методистами на «задовільно»; – не продемонстрували вміння працювати на уроках географії, біології та основ здоров'я. – користувалися обмеженою кількістю традиційних методів та прийомів навчання на уроках географії, біології та основ здоров'я; – провели залікові позакласні заходи із географії і біології на низькому організаційному рівні; – проігнорували взаємовідвідування; – недостатньо вивчили учнівський колектив; – були відсутніми на настановній та підсумковій конференціях; – не продемонстрували належного рівня сформованості професійно-педагогічних умінь; – мають суттєві зауваження щодо якісного оформлення та поданні на перевірку звітної документації з виробничої практики.	60-64 Е
6	– Студент-практикант не виконав програми виробничої практики.	35-59 FX

ВИМОГИ ДО ЗВІТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ СТУДЕНТА-ПРАКТИКАНТА

Оформлення звітної документації здійснюється до закінчення педагогічної практики. На **останньому тижні** студент-практикант зобов'язаний подати документацію всім методистам, які оцінюють завдання, виконані під час проходження педагогічної практики, про що ставиться відмітка в атестаційний лист.

Уся документація повинна бути студентами грамотно й охайно оформлена, складена в окрему папку з титульним листом (додаток А).

Перелік звітної документації керівнику практики:

☐ Звіт студента про проходження виробничої педагогічної практики у ЗЗСО (додаток Б).

☐ Атестаційний лист (додаток В).

☐ План проведення уроків з підписами вчителя у вигляді таблиці.

№ п/п	Дата уроку	Тема уроку	Оцінка вчителя	Підпис вчителя	Коментар до уроку (за потреби)

☐ По **два** конспекти проведених уроків з географії, біології з оцінкою та підписом вчителя. Студенти, що проходили виробничу (педагогічну) практику за межами м. Суми здають **всі конспекти уроків** з географії, біології та основ здоров'я з оцінками та підписом вчителя.

☐ Розробка проведеного й оціненого вчителем залікового позакласного заходу з географії.

☐ Розробка проведеного й оціненого вчителем позакласного заходу з біології.

☐ Характеристика студента-практиканта з навчального закладу (зі штампом та печаткою), підписана директором, вчителем географії, вчителем біології та основ здоров'я, класним керівником (додаток Д).

☐ Щоденник практики (з печатками та підписами, відгуками вчителів та методистів, оцінкою за виробничу педагогічну практику) (додаток Є).

Звіт підписується студентом і складається за орієнтовним планом:

1. Термін та місце проходження виробничої педагогічної практики у ЗЗСО.

2. Виконана навчальна робота (скільки уроків було проведено, які з уроків виявилися найбільш вдалим, які методи та прийоми було використано тощо, дається самоаналіз уроку та аналіз відвіданого уроку одногрупника чи вчителя) (додаток Г).

3. Здійснена методична робота (описати про роботу в методичних кабінетах та лабораторіях, участь у нарадах методичних об'єднань вчителів-географів, допомога вчителю в оформленні кабінету тощо).

4. Проведений позакласний захід з географії та біології (прозвітувати в якій формі був проведений захід, здійснити його об'єктивний аналіз).

5. Звіт про проведену профорієнтаційну роботу.

6. Загальні особисті враження від виробничої педагогічної практики у ЗЗСО.

7. Власні пропозиції щодо підвищення ефективності проходження практики (розподіл студентів, виробничі бази практик, контроль за продовженням практики тощо).

ДОДАТКИ

Додаток А

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
Природничо-географічний факультет
Кафедра загальної та регіональної географії

ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ

з виробничої педагогічної практики у ЗЗСО
студента 4 курсу 741 групи природничо-географічного факультету

(П.І.П. студента)

(місце проходження практики)

Керівник практики:
к.г.н., доц., зав. кафедри
загальної та регіональної географії
Корнус О.Г.

Підпис та оцінка

Суми – 202_

ЗВІТ ІЗ ВИРОБНИЧОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ У ЗЗСО

Студента-практиканта

Курс, група природничо-географічного факультету Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка

ЗЗСО

Методист з географії

Методист з біології

Методист з педагогіки

Методист з психології

Кількісні результати виробничої педагогічної практики у ЗЗСО:

а) кількість відвіданих уроків вчителів; б) кількість відвіданих уроків практикантів; в) кількість проведених уроків з географії, біології та основ здоров'я; г) кількість проведених позакласних заходів з географії та біології.

Характеристика ходу початкового етапу виробничої педагогічної практики у ЗЗСО: (участь у настановчій конференції та бесіді з методистом; знайомство з керівництвом ЗЗСО та вчителями; ознайомлення з планом роботи вчителя географії і вчителя біології та основ здоров'я; знайомство зі здобувачами освіти).

Аналіз проведеної навчально-виховної роботи з географії та біології (складання тематичного плану на період виробничої педагогічної практики у ЗЗСО; відвідування уроків вчителів з географії, біології та основ здоров'я, загальна коротка характеристика уроків; проведення уроків в закріплених групах та під час замінів, виготовлення наочних посібників та інших допоміжних матеріалів та їх, загальна коротка характеристика).

Аналіз проведеної позакласної роботи з географії: (загальна коротка характеристика відвіданих позакласних заходів з географії, проведених вчителями та студентами-практикантами; опис підготовки до проведення позакласного заходу тему "_____"; самоаналіз проведеного заходу).

Аналіз проведеної позакласної роботи з біології: (загальна коротка характеристика відвіданих позакласних заходів з біології, проведених вчителями та студентами-практикантами; опис підготовки до проведення позакласного заходу тему "_____"; самоаналіз проведеного заходу).

Звіт про проведену профорієнтаційну роботу студента-практиканта
(у якій формі проводилася профорієнтаційна робота, в яких класах тощо).

Загальна особистісна характеристика виробничої педагогічної практики (оцінка результативності практики в аспекті формування професійних умінь мотивації, зауваження та побажання щодо організації практики).

Дата

Підпис студента-практиканта

АТЕСТАЦІЙНИЙ ЛИСТ

виробничої педагогічної практики у ЗЗСО) студента _____
(П.І.П. повністю)

природничо-географічного факультету, спеціальності 014 Середня освіта (Географія)
який проходив практику в _____
(вказати повну назву ЗЗСО та її адресу, телефон)

у _____ класі, в період з _____ по _____.

№ п/п	Показники оцінювання	Відповідальна особа (П.І.Б. повністю)	Макс. балів до:	Набран і бали	Підпис
1.	Навчальна та позакласна робота з географії	Вчитель з географії _____	20		
2.		Методист з географії _____	15		
3.	Навчальна та позакласна робота з біології	Вчитель з біології та основ здоров'я _____	20		
4.		Методист з біології _____	15		
5.	Профорієнтаційна робота	Методист з географії _____	10		
6.	Педагогічна робота в школі	Методист з педагогіки _____	5		
		Класний керівник _____	5		
7.	Психологічна робота в школі	Методист з психології _____	5		
9.	Участь у настановчій та підсумковій конференції, оформлення звітної документації	Керівник практики _____	5		
10.	Підсумкова оцінка за виробничу педагогічну практику	Керівник практики _____	100		

ПРИКЛАД АНАЛІЗУ ЗАНЯТТЯ

[Бобровський М.В., Горбачов С.І., Заплотинська О.О. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти. – Київ, Державна служба якості освіти, 2020 - 240 с.]

Дата _____ Клас _____ ПІБ вчителя _____
 Кількість здобувачів освіти _____ Кількість учнів з ООП _____ Предмет _____
 Тема: _____

Інструктаж з питань БЖД (за необхідністю): _____ (так/ні)

1. Під час проведення навчального заняття спостерігався розвиток і формування ключових компетентностей:

№	Ключова компетентність	0-3	Примітка
1.	Спілкування державною мовою		
2.	Спілкування іноземними мовами		
3.	Математична грамотність		
4.	Компетентності у галузі природничих наук		
5.	Екологічна компетентність		
6.	Інформаційно-комунікаційна компетентність		
7.	Навчання впродовж життя		
8.	Громадянська компетентність		
9.	Культурна компетентність		
10.	Ініціативність і підприємливість		

2. Робота здобувачів освіти під час проведення навчального заняття

- ☐ Всі здобувачі освіти працювали під час проведення навчального заняття із зацікавленням, співпрацювали між собою (3 бали)
- ☐ Більшість здобувачів освіти працювали під час заняття (2 бали)
- ☐ Усі учні були пасивними під час проведення НЗ, не залучалися до роботи (1 бали)

3. Оцінювання діяльності учнів під час проведення навчального заняття.

№	Діяльність вчителя	0-3	Примітка
1.	Оцінює навчальні досягнення здобувачів освіти, спираючись на розроблені критерії		
2.	Оприлюднює критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти		
3.	Надає учням час на обдумування відповіді		
4.	Супроводжує відповідь учня уточнюючими запитаннями		
5.	Забезпечує зворотний зв'язок щодо якості виконання/виконаного завдання		
6.	Спрямовує оцінювання навчальних досягнень на індивідуальний поступ здобувача освіти		
7.	Використовує методики самооцінювання і взаємооцінювання здобувачів освіти		
8.	Відзначає досягнення здобувачів освіти, підтримує у них бажання навчатися		
9.	Добирає домашнє завдання, спрямоване на оволодіння ключовими компетентностями, озвучує критерії його оцінювання		

4. Спрямованість навчального заняття на формування суспільних цінностей

№	Діяльність вчителя	0-3	Примітка
1.	Спрямовує зміст навчального матеріалу на виховання у здобувачів освіти: патріотизму, поваги до державної мови, культури, закону		
2.	Реалізує наскрізні змістові лінії		
3.	Розвиває у здобувачів освіти громадянську активність і		

	відповідальність		
4.	Розвиває в учнів загальнолюдські цінності (соціальну емпатію, толерантність, інклюзивну культуру тощо)		
5.	Розвиває у здобувачів освіти навички співпраці та культуру командної роботи		

5. Використання інформаційно-комунікаційних технологій, обладнання, засобів навчання:

№	Діяльність вчителя	0-3	Примітка
1.	Використовує інформаційно-комунікаційні технології, що сприяють оволодінню здобувачами освіти ключовими компетентностями		
2.	Використовує електронні освітні ресурси		
3.	Використовує медіаресурси з навчальною метою		
4.	Використовує мережу Інтернет для пошуку навчальної інформації, виконання онлайн-завдань тощо		
5.	Використовує обладнання та засоби навчання для активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти		

6. Комунікація з учнями

№	Діяльність вчителя	0-3	Примітка
1.	Співпрацює з учнями на засадах партнерства		
2.	Вислуховує та сприймає думки учнів, їх власну точку зору		
3.	Застосовує особистісно орієнтований підхід		
4.	Дотримується принципів академічної доброчесності		

7. Організація роботи з учнями з особливими освітніми потребами (у разі їх наявності)

№	Діяльність вчителя	0-3	Примітка
1.	Планує роботу під час проведення начального заняття із урахуванням індивідуальних потреб здобувачів освіти з ООП		
2.	Адаптує/модифікує зміст навчального матеріалу до індивідуальних освітніх можливостей здобувачів освіти з ООП		
3.	Використовує спеціально розроблені завдання та залучає до спільної роботи здобувачів освіти з ООП		
4.	Дотримується відповідного темпу уроку індивідуальним навчальним можливостям здобувачів освіти з ООП		
5.	Забезпечує корекційну спрямованість освітнього процесу		
6.	Конструктивно співпрацює з асистентом вчителя/дитини		

8. Досягнення мети, реалізація завдань та очікуваних результатів навчального заняття, мотивація до навчання.

№	Діяльність вчителя	0-3	Примітка
1	Мета чітко простежується протягом навчального заняття, заняття спрямоване на розвиток ключових компетентностей, набуття життєвого досвіду, вміння його застосовувати в різних ситуаціях, здобувачі освіти вмотивовані до навчально-пізнавальної діяльності		

РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ:

Високий рівень: 90-120 балів

Достатній рівень: 60-99 балів

Середній рівень: 30-59 балів

Низький рівень: 1-29 балів

Аналіз уроку провела(ів):

Ознайомлений (на) _____ :

Зразки характеристик

БЛАНК ЗЗСО
ХАРАКТЕРИСТИКА

студентки-практикантки 4 курсу спеціальності 014 Середня освіта (Географія)
природничо-географічного факультету
Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка

(П.І.Б. повністю)

_____ проходила виробничу педагогічну практику у **повна назва ЗЗСО** в період з _____ 202_ р. по _____ 202_ р. у __ групі (класі). За час практики студентка провела 8 уроків географії та 8 уроків з біології та основ здоров'я, 1 позакласний захід з географії та 1 позакласний захід з біології. Усі уроки були заздалегідь сплановані, продумані, обговорені з вчителем.

_____ ознайомила з особливостями організації освітнього процесу в ЗЗСО, внутрішнім розпорядком освітнього закладу, веденням ділової документації. Студентка має ґрунтовну теоретичну та методичну підготовку, глибокі знання з предметів та методики їх викладання, знає шкільну програму з географії та біології та критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти з предметів. Під час виробничої педагогічної практики _____ зарекомендувала себе інтелектуальною, працелюбною, здібною організаторкою учнівського колективу, досягла належного рівня професіоналізму, педагогічної майстерності, загальної культури та творчості.

_____ при роботі використовує різноманітні форми та методи викладання навчального матеріалу. Використовувалися ТЗ.І, роздатковий дидактичний матеріал, що враховував не тільки теми уроків, а і рівень знань здобувачів освіти. Практикантці вдалося налагодити контакт з учнями та завоювати авторитет, що сприяло забезпеченню належного рівня дисципліни.

Практиканткою систематично проводилася виховна робота і на уроках, і в позаурочний час. На високому рівні підготовлено та проведено позакласні заходи. З колективом вчителів у _____ склалися конструктивні, доброзичливі стосунки. Вона виконувала доручення адміністрації ЗЗСО, проводила індивідуально-виховну роботу зі здобувачами освіти, брала активну участь у всіх позакласних заходах школи. Виробнича педагогічна практика у ЗЗСО пройшла на належному методичному рівні та заслуговує на високу оцінку.

Директор

підпис
Печатка ЗЗСО

Ім'я та ПРІЗВИЩЕ

Вчитель географії

підпис

Ім'я та ПРІЗВИЩЕ

Вчитель біології та основ здоров'я

підпис

Ім'я та ПРІЗВИЩЕ

Класний керівник

підпис

Ім'я та ПРІЗВИЩЕ

ШТАМП ЗЗСО

Характеристика
студентки-практикантки 741 курсу
спеціальності 014 Середня освіта (Географія)
природничо-географічного факультету
Сумського державного педагогічного
університету імені А.С.Макаренка

(П.І.Б. повністю)

_____ проходила виробничу (педагогічну) практику
В назва закладу з _____ по _____ 202_ р. на посаді вчителя географії та
вчителя біології та основ здоров'я.

_____ старанно готувалася до кожного уроку, добре володіє
навчальним матеріалом, здійснювала міжпредметні зв'язки. На уроках
старалася прищеплювати здобувачам освіти інтерес до навчання,
використовувала різні прийоми, які сприяли вивченню навчального матеріалу.
Вільно володіє методикою навчання географії та біології, вміло організовує до
сприйняття матеріалу здобувачами освіти, здійснює диференційований підхід
до здобувачів освіти, використовує різні форми та методи навчання,
добре володіє методикою і критеріями дванадцятибального оцінювання
досягнень здобувачами освіти.

Під час уроків підтримує належну дисципліну. Уміло керувала
роботою здобувачів освіти на уроці, доступно пояснювала, повторювала і
закріплювала вивчений матеріал.

Також необхідно підкреслити такі здібності студентки, як здатність до
самоаналізу, дисциплінованість. Варто відзначити високий рівень мотивації та
активної діяльності _____ для досягнення високих цілей. Виробнича
(педагогічна) практика у ЗЗСО пройшла на належному методичному рівні та
заслужовує на високу оцінку.

Директор
ПРИЗВИЩЕ

підпис

Ім'я та

Печатка ЗЗСО

Вчитель географії
ПРИЗВИЩЕ

підпис

Ім'я та

Вчитель біології та основ здоров'я
ПРІЗВИЩЕ

підпис

Ім'я та

Класний керівник
ПРІЗВИЩЕ

підпис

Ім'я та

Додаток Е

Щоденник з виробничої педагогічної практики у ЗЗСО

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені А.С. МАКАРЕНКА**

ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ

Виробничої педагогічної практики

(вид і назва практики)

Студента _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Природничо-географічний факультет

Кафедра загальної та регіональної географії

Освітній рівень перший (бакалаврський)

Спеціальність 014 Середня освіта (Географія)

4 курс, 741 група

Студент _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

прибув на підприємство, організацію, установу

Печатка
підприємства, організації, установи „____” _____ 20____ року

(підпис) (посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Вибув з підприємства, організації, установи

Печатка
Підприємства, організації, установи “____” _____ 20____ року

(підпис) (посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Календарний графік проходження практики

[illegible]

Керівники практики:

Від вищого навчального закладу

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Від підприємства, організації, установи

(підпис)

(прізвище та ініціали)

[illegible]

[illegible]

Відгук і оцінка роботи студента на практиці

(назва підприємства, організації, установи)

Керівник практики від підприємства, організації, установи

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Печатка

« _____ » 20 __ року

This image shows a full page of blank white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a template for writing or drawing. There are no margins, text, or other markings present.

**Висновок керівника практики від вищого навчального
закладу про проходження практики**

Дата складання заліку „_____” _____ 20__ року

Оцінка:

за національною шкалою _____
(літерами)

кількість балів _____
(цифрами і літерами)

за шкалою ECTS _____

Керівник практики від вищого навчального закладу

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Примітки:

1. Форму призначено для визначення завдань на практику, проведення поточних записів набутих вмінь при виконанні роботи, оцінки результатів практики. Заповнюється студентом особисто, крім розділів відгуку про роботу студента на практиці.
2. Формат бланка А5 (148 × 210 мм), брошура 8 сторінок разом з обкладинкою.

Навчальне видання

**Методичні вказівки до проведення виробничої педагогічної
практики у закладах загальної середньої освіти для здобувачів освіти
першого рівня (бакалаврського) вищої освіти за ОПП Середня освіта
(Географія. Біологія та здоров'я людини)**

Укладачі:

Корнус Олеся Григорівна – кандидат географічних наук, доцент, завідувач кафедри загальної та регіональної географії Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка;

Міронєць Людмила Петрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, декан природничо-географічного факультету Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка;

Корнус Анатолій Олександрович – кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри загальної та регіональної географії Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка;

Данильченко Олена Сергіївна – кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри загальної та регіональної географії Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка;

Король Олена Миколаївна – кандидат педагогічних наук, ст. викладач кафедри загальної та регіональної географії Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка.

Суми: СумДПУ, 2023 р.

Свідоцтво ДК № 231 від 02.11.2000 р.

Відповідальна за випуск **О.Ю. Кудріна**
Комп'ютерний набір та верстка **О.Г. Корнус**

Здано в набір 14.01.2023 р. Підписано до друку 22.01.2023 р. Формат 60x84/16. Гарн. Times New Roman. Папір друк. Друк ризограф. Умовн. друк. арк. 2,09. Обл.-вид. арк. 1,2. Тираж 50 прим.

СумДПУ імені А. С. Макаренка
40002, м. Суми, вул. Роменська, 87
Виготовлено на обладнанні СумДПУ імені А. С. Макаренка

